

Ústavně-právní výbor Senátu Parlamentu ČR

Zpravodajka výboru: JUDr. Daniela Kovářová

Zpravodajská zpráva k senátnímu tisku č. 216 – 15. funkční období

Výroční zpráva o činnosti Veřejného ochránce práv za rok 2025

I. Obecně

Veřejný ochránce práv (dále VOP) funguje na základě zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Podle něj ombudsman působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je toto jednání v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy, jakož i před jejich nečinností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod; provádí systematické návštěvy míst, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči, s cílem posílit ochranu těchto osob před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením; vykonává působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací; provádí sledování zajištění cizinců a výkonu správního vyhoštění, předání nebo průvozu zajištěných cizinců a trestu vyhoštění cizinců, kteří byli vzati do vyhošťovací vazby nebo kteří vykonávají trest odnětí svobody; sleduje naplňování mezinárodní smlouvy upravující práva osob se zdravotním postižením; vykonává působnost ve věcech práva na volný pohyb občanů Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru a jejich rodinných příslušníků. Nově se VOP stal lidskoprávní institucí a vedle něj byla s účinností od 1. 7. 2025 zřízena funkce ochránce práv dětí, jejíž pravomoci ve sledovaném období vykonával zástupce VOP.

Podle § 23 zákona o VOP podává ombudsman každoročně do 31. března Poslanecké sněmovně souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok. Zprávu současně zasílá Senátu, prezidentu republiky, vládě a ministerstvům a jiným správním úřadům s působností pro celé území státu a vhodným způsobem ji zveřejňuje.

Od 19. února 2020 je českým Veřejným ochráncem práv **JUDr. Stanislav Křeček**, od 1. listopadu 2022 do 31. 3. 2026 byl jeho zástupcem **JUDr. Vít Alexander Schorm**.

II. Podrobněji

Předložená zpráva má 13 kapitol: vztahy s ústavními orgány, nadnárodní lidskoprávní instituce, ochránce práv dětí, sociální zabezpečení; veřejný pořádek; stavební řád a životní prostředí; justice, migrace, finance; dohled nad omezováním osobní svobody; rovné

zacházení a diskriminace; práva lidí s postižením; zahraniční vztahy; média a komunikace; kancelář VOP.

V roce 2025 kancelář VOP vyřídila 9.349 podnětů, což představuje opětovný nárůst. Z toho počtu 633 podněty spadaly do působnosti ochránce práv dětí. 161 podnět podaly samy děti. Nejčastěji se jednalo o problematiku rodičovských a opatrovnických sporů, o poměry v zařízení pro děti a o školství.

V oblasti sociálního zabezpečení kancelář vyřídila 1448 podnětů, v oblasti veřejného pořádku 3.319 podnětů, v oblasti stavebního řízení 767 podnětů, v oblasti justice, migrace a financí 1279 podnětů, v oblasti dohledu 544 podnětů, v oblasti práv lidí s postižením 80 podnětů z oblasti veřejného opatrovnictví, 87 podnětů upozorňujících na nedostatky, a 37 podnětů z oblasti podpůrných opatření, v oblasti diskriminace a rovného zacházení 511 podnětů. V návaznosti na časté veřejně komentované tvrzení o údajné diskriminaci české společnosti stojí za zmínku, že jen v 5 případech konstatoval Úřad, že došlo k diskriminaci.

V oblasti práv lidí s postižením kancelář pokračovala v procesu deinstitucionalizace, tzn. postupného přechodu od péče v ústavech k podpoře lidí v jejich přirozeném prostředí. Zasazovala se také obecně o to, aby instituce byly k lidem přístupnější a jejich písemnosti a doporučení, aby byla srozumitelnější. Kancelář opakovaně vznášela připomínky k legislativním materiálům, které však byly plně akceptovány jen v 35 %. V pasáži věnované dětskému ombudsmanovi materiál vytyká státu chybějící reformu péče o ohrožené děti a dlouhodobé koncepce systému ústavní a ochranné výchovy.

V roce 2025 vyčerpala kancelář VOP rozpočet ve výši 191.646.000 Kč. Závazný limit počtu zaměstnanců kanceláře činí 158,85. S počtem 94,25 právních zaměstnanců je VOP největším právnickým zaměstnavatelem v zemi.

III. Stanovisko zpravodajky

Projednávání výroční zprávy VOP je vlastně jedinou příležitostí zamyslet se na tím, zda bylo zřízení této instituce občanům ku prospěchu, resp. zda je na místě další rozšiřování jeho agendy, tím spíše, že narůstání agend nebývá vždy doprovázeno odpovídajícím zvýšením finančního a personálního krytí. A pokud je, je zase sporné, zda tomu odpovídá reálný přínos.

Možná bychom se mohli zamyslet i nad tím, nakolik činnost Veřejného ochránce vede k jistému alibismu jednotlivých složek soustavy veřejné moci. Namísto péče o vnitřní kontrolní mechanismy spoléhají na to, že případný problém kdyžtak vyřeší ombudsman,

Formálně je předložená zpráva zpracována přehledně a čtivě, graficky moderně a barevně a je doplněna řadou ilustračních fotografií. Jednotlivé kapitoly jsou stručné a čtenář se v nich dobře orientuje. Grafy jsou přehledné a čísla a srovnání na první pohled srozumitelná.

Ke zprávě samotné nemám jako zpravodajka připomínky a doporučuji ji vzít na vědomí.

IV. Návrh usnesení

VÝBOR

Doporučuje

- I.** Senátu Parlamentu České republiky vzít **Výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2025 na vědomí.**

Určuje

- II.** Zpravodajkou výboru k projednání na schůzi Senátu senátorku **Danielu Kovářovou;**

Pověřuje

- III.** předsedu výboru senátora **Tomáše Goláně**, aby s tímto usnesením seznámil předsedu Senátu Parlamentu České republiky.

V Praze dne 9. dubna 2026

JUDr. Daniela Kovářová